

به یاد زنده‌یاد دکتر لطف‌الله یارمحمدی

نهم مردادماه سال جاری (۱۴۰۰) مصادف با درگذشت یکی از استادان و محققان برجسته زبان‌شناسی، لطف‌الله یارمحمدی، بود.

زنده‌یاد یارمحمدی در سال ۱۳۱۲ در فراهان اراک و در خانواده‌ای اصیل و بافرهنگ متولد شد. وی تحصیلات مقدماتی و اول متوسطه را در اراک گذراند و سپس دوره دوساله دانش‌سرای مقدماتی را در گلپایگان به پایان رساند و پس از اخذ دیپلم متوسطه از اراک، وارد دانش‌سرای عالی تهران شد که سابقاً جزو دانشگاه تهران بود و هم‌اکنون به نام دانشگاه خوارزمی شناخته می‌شود.

در سال ۱۳۳۷، دکتر یارمحمدی با اخذ مدرک لیسانس زبان و ادبیات انگلیسی از دانش‌سرای عالی و با استفاده از قانون اعزام دانشجویان رتبه اول راهی آمریکا شد. وی دوره فوق لیسانس خود را در رشته زبان و ادبیات انگلیسی، در دانشگاه ایندیانا، گذراند و دوره دکتری زبان‌شناسی را نیز در همان دانشگاه سپری کرد و در سال ۱۳۴۳ فارغ‌التحصیل شد. بعد از آن مدتی با سمت استادیار زبان انگلیسی در دانشگاه ایالتی تیراسکا به تدریس پرداخت.

بعد از مدتی به ایران بازگشت. در ایران ابتدا در دانش‌سرای عالی و بعد از آن در دانشکده ادبیات دانشگاه تهران استخدام شد و بعد از مدتی به دانشگاه شیراز انتقال یافت و تا آخر عمر در دانشگاه یادشده به تدریس اشتغال داشت. از دیگر مشاغل و فعالیت‌های وی می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: عضو پیوسته فرهنگستان علوم؛ همکاری با گروه واژه‌گزینی فرهنگستان زبان و ادب فارسی؛ از اعضای هیئت مؤسسان انجمن استادان زبان و ادبیات انگلیسی؛ رئیس هیئت مدیره انجمن یادشده؛ عضو هیئت مدیره انجمن استادان زبان کشورهای آسیایی که مرکز آن در هند بود؛ عضو کمیته برنامه‌ریزی شورای عالی انقلاب فرهنگی در تنظیم برنامه‌ها و دروس انگلیسی بنیادی و اختصاصی و نظارت در تهیه مواد آموزشی؛

راه‌اندازی برنامه‌نویسی و برنامه‌ریزی و ارزشیابی برنامه‌های دانشگاه‌های الزهراء، بلوچستان، مدرسه عالی پارس سابق، مدرسه عالی ترجمه سابق و دانشگاه مشهد و کرمان در مقام کارشناس مشاور و ناظر.

استاد یارمحمدی در طول این سال‌ها به‌تنبوب با عنوان استخدام یا فرصت مطالعاتی در دانشگاه‌های ایندیانا، کارولینای شمالی، ایلینوی، لندن و کشمیر هند به تدریس و پژوهش اشتغال داشت. وی دانشمندی بود که زبان‌شناسی کاربردی نظریه‌بنیاد را از زمان نگارش رساله دکتری خود، در دانشگاه ایندیانا در امریکا، تا سال‌ها پس از بازنشستگی سرلوحه آموزش و پژوهش در دانشگاه شیراز و برخی از دانشگاه‌های داخل و خارج کشور قرار داد و هرگز اجازه نداد گسست علمی و نظری در تألیفات و در تدریسش ایجاد شود. روانشاد دکتر یارمحمدی از معدود متخصصان حوزه زبان‌شناسی کاربردی بود که با رساله‌های دکتری خارجی و داخلی در مباحث زبان‌شناسی محض و نظری زبان فارسی آشنا بود و آنها را در کلاس‌های تدریس می‌کرد. تمامی دانشجویان و همکاران وی، او را به وظیفه‌شناسی، تواضع در علم، شایستگی علمی و علاقه‌مندی به کار تدریس می‌شناسند.

از جمله فعالیت‌های ارزشمند دکتر یارمحمدی علاوه بر تهیه مطالب آموزشی انگلیسی دانشگاهی و برنامه‌ریزی‌های آموزش زبان، که تأثیرات چشمگیری بر آموزش زبان دانشگاه‌ها داشت، ایجاد برنامه فوق لیسانس در آموزش زبان در دانشگاه شیراز بود که برای اولین بار به‌طور نظام‌مند و متداوم برقرار گردید و به گفته خود وی بیش از هر فعالیتی به وی رضایت خاطر داده بود. گفتنی است که قبل از انقلاب آموزش زبان انگلیسی را خارجی‌ها بر عهده داشتند و بعد از انقلاب که آنها از ایران رفتند، بار عمده‌ای از وظایف آموزش زبان را فارغ‌التحصیلان ایرانی این رشته بر عهده گرفتند.

همان‌گونه که از فعالیت‌ها و آثار دکتر یارمحمدی پیداست، وی به لزوم و اهمیت آموزش و یادگیری زبان خارجی بسیار تأکید داشت. وی اعتقاد داشت هنگامی که زبان دیگری را می‌آموزیم دنیا را می‌توان با نگاه‌های متفاوت دید و این کیفیت، راه‌های جدیدی درباره شناخت عالم خارج در مقابل ما قرار می‌دهد. مهم‌تر از همه، پی بردن به راه‌های مختلف بیان اندیشه و کاستن از تعصب با آگاهی از تفاوت فرهنگ‌ها و مشرب‌ها است. این یکی از نتایج مهم تربیتی آموزش زبان خارجی قلمداد می‌شود. همچنین از جهت سیاسی و اجتماعی و بالا بردن سطح معرفت عمومی، آموزش زبان خارجی امری حیاتی است. برای رسیدن به خودکفایی علمی و صنعتی باید از پیشرفت‌هایی که در علم و فن در دنیا حاصل شده است مطلع شویم و در حد لازم بهره بگیریم. از نظر شغلی نیز در بسیاری از رشته‌ها ما نیاز به استفاده از منابع خارجی داریم. هریک از ما اگر به منابع خارجی دسترسی داشته باشیم، اطلاعات تازه‌تری کسب خواهیم کرد و بالطبع شغل بهتری به دست خواهیم آورد.

زنده‌یاد یارمحمدی در سال ۱۳۹۰ موفق به دریافت جایزه علمی علامه طباطبائی بنیاد نخبگان شد.

بی‌شک جامعه علمی قدردان زحمات و تلاش‌های بی‌وقفه زنده‌یاد یارمحمدی به‌منظور ایجاد رشته آموزش زبان در دانشگاه شیراز و تربیت و پرورش دانشجویان خواهد بود و همواره یاد و نام آن استاد ممتاز و نمونه را در خاطره‌ها زنده نگه خواهد داشت.^۱

روانش شاد و یادش گرامی

الف) مقالات

۱. «کتابنامه‌ای در زبان‌شناسی مقابله‌ای فارسی و انگلیسی»، خرد و کوشش، ش ۱۱ و ۱۲، ۱۳۵۲.
۲. «نظری به برنامه‌ریزی زبانی مسائل زبان‌آموزی در ایران»، هفتمین کنگره تحقیقات ایرانی، ش ۲، ۱۳۵۶.
۳. «کتابشناسی گزیده ترجمه و واژه‌سازی»، نشر دانش، ش ۲، بهمن و اسفند ۱۳۵۹.
۴. «کتابشناسی پزشکی و علوم وابسته»، نشر دانش، ش ۴، ۵، ۶، تیر ۱۳۶۰.
۵. «کلیات راه و رسم نگارش فرهنگنامه‌های موضوعی و نقد و ارزیابی واژه‌نامه‌های علمی مرکز نشر دانشگاهی»، نقد آگاه، بهار ۱۳۶۳.
۶. «کتاب فارسی [تألیف واحد آموزش نهضت سوادآموزی]»، مجله علوم اجتماعی و انسانی شیراز، س ۱، ش ۲، ۱۳۶۵.
۷. «بحثی در فرهنگ‌نگاری و فرهنگ دوزبانه فارسی - انگلیسی و انگلیسی - فارسی»، نشر دانش، ش ۱۱، ۱۳۶۹ و ۱۳۷۰.
۸. «مسایل و مشکلات آموزش ترجمه در ایران»، مترجم، س ۱، ش ۳، ۱۳۷۰.
۹. «مسایل چندزبانگی و آموزش زبان فارسی رسمی در ایران»، آموزش ادب فارسی، ش ۲۹-۳۰، پاییز ۱۳۷۱.
۱۰. «ویژگی‌های گفتمانی نوشته علمی»، مجموعه مقالات سمینار زبان فارسی و زبان علم، مرکز نشر دانشگاهی، تهران ۱۳۷۲.
۱۱. «زوال زبان‌ها و لهجه‌ها، بیان مشکل و چاره‌جویی»، نامه فرهنگستان علوم، س ۱، ش ۲، ۱۳۷۳-۱۳۷۴.
۱۲. «وضعیت آموزش زبان فارسی در جهان امروز»، نامه فرهنگ، ش ۲۱، ۱۳۷۵.
۱۳. «بررسی مقابله‌ای ارجاع صریح و ضمنی در متون انگلیسی و فارسی»، ادبیات کرمان، دوره جدید، ج ۱، ش ۱، ۱۳۷۶.
۱۴. «گسترش زبان پارسی در جهان و نیاز به آموزش علمی و روشمند آن»، نامه پارسی، س ۲، ش ۴، زمستان ۱۳۷۶.
۱۵. «آموزش زبان فارسی در جهان امروز»، گلستان، س ۳، ش ۲، ۱۳۷۸.
۱۶. «مستولیت زبان‌شناس و مشکل لهجه‌ها»، فارس‌شناخت، س ۱، ش ۱، ۱۳۷۸.
۱۷. «بهره‌گیری مترجم از تحلیل گفتمان»، مترجم، ش ۳۲، بهار و تابستان ۱۳۷۹.
۱۸. «واژگان هسته‌ای و غیرهسته‌ای در واژگان‌شناسی مقابله‌ای، تجزیه و تحلیل گفتمانی انتقادی و ترجمه ادبی»، نامه فرهنگستان علوم، ش ۱۷، ۱۳۸۰.
۱۹. «تناسب کاربرد روش‌های کمی و کیفی در تحلیل گفتمان‌ها»، نامه فرهنگ، ش ۳۹، بهار ۱۳۸۰.
۲۰. «تحلیل و نقدی کلی بر کتاب‌های درسی زبان انگلیسی قبل از دانشگاه»، نامه فرهنگستان علوم، ش ۱۸، پاییز ۱۳۸۱.

۱. زندگی‌نامه زنده‌یاد یارمحمدی براساس مصاحبه با وی در مجله کیهان فرهنگی، آذر ۱۳۶۸، شماره ۶۹، ص ۱-۶ و سخنرانی دکتر محمد دبیرمقدم در مراسم یادبود دکتر لطف‌الله یارمحمدی، که از طرف کانون زبان ایران با مشارکت انجمن آموزش زبان و ادبیات انگلیسی در تاریخ ۳۱ مرداد ۱۴۰۰، به‌صورت مجازی، برگزار شد، تنظیم شده است.

ب) کتاب‌ها

۱. شانزده مقاله در زبان‌شناسی کاربردی و ترجمه، انتشارات نوید شیراز، شیراز ۱۳۷۲.
۲. درآمدی به آواشناسی، چاپ دوم، انتشارات مرکز نشر دانشگاهی، تهران ۱۳۷۳.
۳. پانزده مقاله در زبان‌شناسی مقابله‌ای و ساخت زبان فارسی: دستور، متن و گفتمان، انتشارات رهنما، تهران ۱۳۷۴.
۴. آموزش تلفظ انگلیسی در قالب صوت‌شناسی گشتاری، با همکاری غلامرضا پوراعتدال، انتشارات سمت، تهران ۱۳۷۵.
۵. فرهنگنامه موضوعی توصیفی علوم انسانی، گفتمان‌شناسی، جامعه‌شناسی زبان، روان‌شناسی و عصب‌شناسی زبان، با همکاری رضا نیلی‌پور، انتشارات فرزانه مهر، تهران ۱۳۸۲.
۶. تجزیه و تحلیل مقابله‌ای صوتی زبان انگلیسی و فارسی: درسنامه‌ای در بررسی صوت‌شناسی کاربردی، انتشارات دانشگاه شیراز، شیراز ۱۳۸۳.
۷. گفتمان‌شناسی رایج و انتقادی، انتشارات هرمس، تهران ۱۳۸۳.
۸. مبانی زبان‌شناسی: درسنامه دوره کاردانی و کارشناسی آموزش زبان و ادبیات فارسی، با همکاری کوروش صفوی، احمد سمیعی، انتشارات مدرسه، تهران ۱۳۸۷.
۹. ترجمه و راهنمای بررسی مقابله‌ای ساخت جمله فارسی و انگلیسی جهت استفاده دانشجویان مراکز آموزش عالی دانشگاه پیام نور، مترجم: سروش بهریر، انتشارات آدنا، تهران ۱۳۸۷.
۱۰. از شیراز تا کشمیر: مجموعه مقالات در آموزش زبان، انتشارات مؤسسه آموزش عالی غیردولتی - غیرانتفاعی زند شیراز، شیراز ۱۳۸۹.
۱۱. پژوهشی در صوت‌شناسی فارسی جدید: آهنگ و ویژگی‌های وابسته، تألیف: جلیل توحیدی، ترجمه: لطف‌الله یارمحمدی و محمدرضا پرهیزگار، انتشارات سمت، تهران ۱۳۹۰.
۱۲. بررسی مقابله‌ای ساخت جمله فارسی و انگلیسی، چاپ دهم، انتشارات دانشگاه پیام نور، تهران ۱۳۹۲.
۱۳. ارتباطات از منظر گفتمان‌شناسی انتقادی، چاپ سوم، انتشارات هرمس، تهران ۱۳۹۳.
۱۴. درآمدی به گفتمان‌شناسی، انتشارات هرمس، تهران ۱۳۹۳.
۱۵. زبان در عرصه‌های ذهن و جامعه، انتشارات هرمس، تهران ۱۳۹۳.
۱۶. تجزیه و تحلیل مقابله‌ای گفتمان‌شناختی زبان فارسی و انگلیسی در چارچوب زبان‌شناسی انتقادی، انتشارات هرمس، تهران ۱۳۹۴.
۱۷. بررسی مقابله‌ای زبان فارسی و انگلیسی: واژگان، آواشناسی و نحو، انتشارات دانشگاه پیام نور، تهران ۱۳۹۴.

ندا زادگان میاردان

